

5.10 POĽNOHOSPODÁRSTVO**5.10.1 PODIEL POĽNOHOSPODÁRSTVA NA UKAZOVATEĽOCH NÁRODNEJ EKONOMIKY**

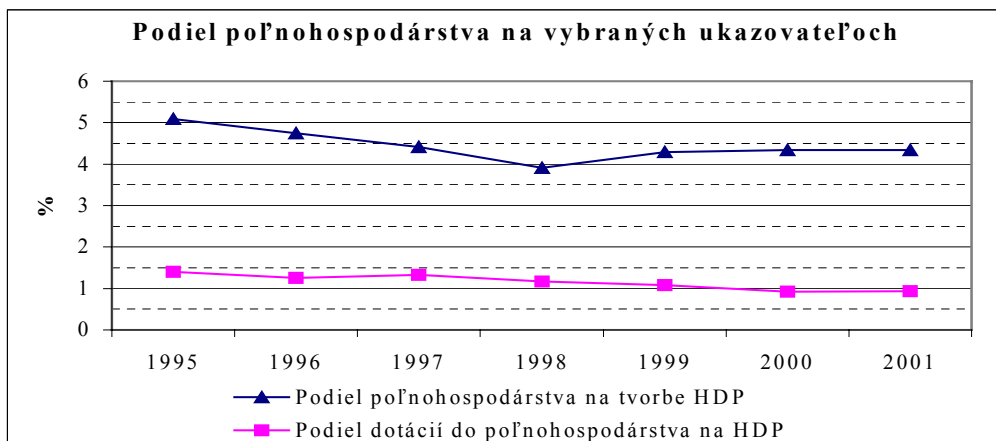
Počas transformačného procesu sa zrýchlil pokles podielu agrárneho sektoru na ukazovateľoch národného hospodárstva. V porovnaní s rokom 1989 sa znížilo zastúpenie pôdohospodárstva na hrubom domácom produkte z 9,3 % na 4,9 %. Hrubá poľnohospodárska produkcia klesla za uvedené obdobie o 44,8 %, z toho rastlinná produkcia o 50,1 % a živočíšna produkcia o 40,0 %. Prekážkou lepšieho využívania výrobného potenciálu odvetvia je najmä zníženie spotreby potravín na jedného obyvateľa SR, ako aj problémy s umiestnením poľnohospodárskych výrobkov na zahraničných trhoch v dôsledku obmedzených možností podpory exportu.

Tabuľka 5.15 Poľnohospodárstvo v národnej ekonomike SR

	1990	1992	1997	1999	2000	2001
Hrubý domáci produkt – (stále ceny r. 1995) (mld. Sk)	599,2	478,5	615,9	653,3	667,7	689,8
Podiel agro-potravinárskeho sektoru na HDP (%)	7,37	6,22	5,13	4,88	4,93	4,89
Hrubá poľnohospodárska produkcia (s. c. 1995) (mld. Sk)	79,1	56,3	56,0	51,4	45,1	49,56
v tom hrubá rastlinná produkcia	34,9	26,6	23,3	24,4	17,8	22,19
hrubá živočíšna produkcia	44,1	29,7	32,7	27,0	27,3	27,37

Premene: Publikácie a materiály Štatistického úradu SR

Graf 5.1 Ekonomické ukazovatele

Prameň: ŠÚ SR

5.10.2 VÝVOJ VÝROBNEJ ŠTRUKTÚRY A INVESTIČNÉHO MAJETKU**5.10.2.1 RASTLINNÁ VÝROBA**

Štruktúra výroby sa postupne prispôsobuje k dopytu na trhu. Na ornej pôde sa zvyšuje zastúpenie obilnín, olejnin a zeleniny a klesajú plochy krmovín, zemiakov, kukurice a strukovín. Stúpajú plochy trvalých trávnych porastov a znižuje sa podiel chmeľníc, viníc a sádov.

Rentabilita rastlinnej výroby sa oproti r. 1990 zvýšila (s dotáciami i bez nich), kým v živočíšnej výrobe prevládala v celom období stratovosť, ktorá bola obzvlášť hlboká v rokoch 1991 – 1993.

Tabuľka 5.16 Vývoj výmery a produkcie hlavných plodín na ornej pôde

Výmera (tis. ha):	1990	1998	1999	2000	2001
Obilie	776	860	733,2	812,4	825,6
Olejníny	71	140	225,8	173,9	180,7
Cukrová repa	51	35	34,5	31,7	31,5
Zemiaky	55	29	26,8	27,0	26,2
Produkcia (tis. t):					
Obilie	3617	3488	2829	2201	3212
Olejníny	141	236	378	260	372
Cukrová repa	1581	1331	1405	961	1287
Zemiaky	779	412	385	419	323

Prameň: ŠÚ SR. Definitívne údaje o úrode plodín SR.

5.10.2.2 ŽIVOČÍŠNA VÝROBA

V chove hovädzieho dobytku je pre obdobie rokov 1990 – 2001 charakteristické trvalým poklesom počtov chovaných zvierat, sprevádzaný zmenou plemennej štruktúry zvyšovaním podielu mliečnych úžitkových typov v chovoch, vzostupom mliečnej úžitkovosti zvierat, pri znižovaní počtu dojnic. Najvýraznejšou technologickou zmenou v živočíšnej výrobe sa stáva prechod na voľné ustajnenie zvierat. V chove ošipaných produkcia po počiatočnom prudkom poklese stagnuje a nepokrýva ani domácu spotrebu. Vývoj v chove hydiny má pozitívny trend. V živočíšnej výrobe pretrvávajú nedostatky vo výžive, kŕmnej technike a ošetrovaní zvierat, čo spôsobuje nevyužívanie ich úžitkových a reprodukčných schopností.

Tabuľka 5.17 Vývoj počtu hospodárskych zvierat a produkcie živočíšnych výrobkov

	1990	1998	1999	2000	2001	Index 2001/ 1990
Počty hosp. zvierat (tis. ks)						
Hovädzí dobytok	1 563	704	665	646	645	41,26
z toho kravy	549	284	274	271	273	49,66
Ošipané	2 521	1 593	1 562	1 488	1 469	58,29
Hydina	16 478	13 117	12 247	13 580	13 612	82,60
Produkcia základných živočíšnych výrobkov						
Jatočný HD (ž. hm.) (tis. t)	213	104	90	80	63	29,77
Jatočné ošipané (ž.hm.) (tis. t)	376	267	259	241	225	59,92
Jatočná hydina (ž. hm.) (tis. t)	116	111	118	112	121	103,58
Mlieko kravské (mil. l)	1 920	1 142	1 073	1 067	1 114	58,01
Vajcia konzumné (mil. ks)	1 983	1 544	1 166	1 095	1 158	58,40

Prameň: ŠÚ SR, Súpis hosp. zvierat, Živočíšna výroba a predaj výrobkov prvovýroby.

5.10.2.3 BUDOVY A STAVBY

Počet objektov na ustajnenie hospodárskych zvierat má trvalo klesajúcu tendenciu, najmä u hovädzieho dobytku. Neuspokojivá je situácia v stave a kapacite technologických zariadení na uskladňovanie exkrementov hospodárskych zvierat.

Došlo k poklesu skladovacích a spracovateľských kapacít pričom výrazný pokles zaznamenal počet manipulačných skladov na primárnu pozberovú úpravu ovocia a zeleniny.

5.10.2.4 STROJE A ZARIADENIA

Tendencie vývoja technickej základne poľnohospodárstva sú výrazne poznamenané zastarávaním celkového stavu technického parku v dôsledku veľmi pomalého tempa jeho obnovy. Takmer všetky skupiny dosahujú priemerný vek nad 10 rokov, napr. kolesové traktory 13,5 rokov, kombajny 13,1 rokov, samohybné rezačky 13,1 rokov. Novou technikou v porovnaní s ostatnými plodinami je momentálne najlepšie vybavený zber cukrovej repy.

5.10.3 VÝVOJ PODNIKATELSKEJ ŠTRUKTÚRY

Štruktúra podnikateľských subjektov v poľnohospodárstve, službách a v potravinárstve je v neustálom pohybe. Po zmenách v deväťdesiatych rokoch si aj v súčasnosti družstevné podniky zachovali dominantné postavenie v poľnohospodárstve, hoci ich podiel na celkovej výmere poľnohospodárskej pôdy klesol. Pokračovalo zvyšovanie počtu obchodných spoločností, najmä spoločností s ručením obmedzeným v dôsledku privatizácie štátnych majetkov a poklesu poľnohospodárskych družstiev. Tým vzrástla aj výmera pôdy v ich obhospodarovaní.

5.10.3.1 PODNIKOVÁ ŠTRUKTÚRA

V transformačnom procese sa rozšírili uplatnené právne formy podnikania, uskutočnila sa transformácia vlastníctva družstiev a privatizácia štátnych majetkov. Priemerná koncentrácia podnikov sa znížila.

Reštrukturalizáciu podnikovej sféry ovplyvnilo stratové hospodárenie odvetvia v rokoch 1991-2000. Novozaložené subjekty uprednostnili v podmienkach vysokej rizikovosti poľnohospodárskej najmä právne formy s nižšou mierou osobnej zodpovednosti za záväzky podniku.

Tabuľka 5.18 Vývoj výmery a počtu fariem na poľnohospodárskej pôde

	Počet subjektov			Poľnohos. pôda (tis. ha)			Priem. výmera (ha)		
	1990	1994	2001	1990	1994	2001	1990	1994	2001
Družstvá	681	961	715	1691	1531	1131	2484	1593	1582
Spol. s ručením obmedzeným	0	98	627	0	64	550	0	650	877
Akciové spoločnosti	0	29	94	0	37	173	0	1271	1842
Štátne podniky	73	211	-	371	425	-	5083	2016	:
Iné formy právnických osôb	-	59	86	-	20	35	:	333	406,9
Právnické osoby celkom	754	1359	1522	2062	2077	1889	2735	1528	1241
Fyzické osoby registrované	2437	7572	5473	6	115	215	2,6	15,2	39,2
Podniky spolu	3191	8931	6995	2068	2191	2104	648,1	245,4	300,8
Neregistrované fyzické osoby	-	-	62213	-	-	55	-	-	0,9

Pramene: Centrálna databáza MP SR za rok 1990 a publikácie Štatistického úradu SR (Poľnohospodársky cenzus za rok 1994, Štruktúrny cenzus fariem SR za rok 2001).

Farmy neregistrovaných fyzických osôb predstavujú domácnosti s poľnohospodárskou výrobou, ktoré splnili minimálne limity pre zaradenie do Agrocenzusu.

Registrované fyzické osoby podnikajú zvyčajne v právnej forme samostatne hospodáriaci roľník (SHR), iné právne formy majú zanedbateľný význam (živnostníci a osoby so slobodným povolaním). Počet SHR má klesajúci trend pri súbežnom raste obrábanej poľnohospodárskej pôdy. SHR celkom hospodária rentabilne a časť subjektov zvyšuje podnikovú koncentráciu. Zanikajú najmä menšie hospodárstva, ktoré začali hospodáriť bez reálnych predpokladov pre úspešné hospodárenie.

V posledných rokoch sa zrýchľuje úbytok družstevných podnikov. Uvoľnenú pôdu od družstiev v ekonomickom úpadku preberajú fungujúce i novozaložené podniky. Na poľnohospodársku výrobu v hlavnej činnosti sa zameriava len 1 štátny podnik, ktorý sa špecializuje na chov koní.

Ekonomické výsledky právnických osôb

V roku 2001 sa významne zlepšil hospodársky výsledok poľnohospodárskych podnikov oproti minulým rokom a dosiahol výšku 355 Sk/ha. Obchodné spoločnosti vykázali o 746 Sk/ha vyšší zisk ako družstvá, ktoré vykázali iba 78 Sk/ha poľnohospodárskej pôdy. Všetky analyzované skupiny podľa počtu zamestnancov hospodárili so ziskom s výnimkou malých družstiev.

Tabuľka 5.19 Hospodársky výsledok a náklady celkom v roku 2001

Skupina podnikov podľa počtu pracovníkov	Hospodársky výsledok pred zdanením v Sk/ha			Náklady celkom v Sk/ha		
	Podniky celkom	Družstvá	Obchodné spoločnosti	Podniky celkom	Družstvá	Obchodné spoločnosti
Malé podn. (0)	776	0	766	18273	0	18273
Malé podn. (1-49)	375	-427	1023	22128	19026	24636
Malé podn. spolu	382	-427	1014	22052	19026	24413
Stredné podn. (50-249)	276	105	739	35155	34002	37989
Veľké podniky	902	1573	158	47556	51690	43972
Podniky celkom	355	78	824	31846	31724	31990

Najvyšší hospodársky výsledok na 1 ha dosahujú veľké družstvá (1537 Sk/ha) a malé obchodné spoločnosti (1014 Sk/ha). Stratu dosiahli iba malé družstvá, a to vo výške 427 Sk/ha.

Z hľadiska nákladov veľké družstvá vynaložia najviac prostriedkov na 1 ha vo výške 51 690 Sk a najmenej obchodné spoločnosti bez zamestnancov vo výške 18 273 Sk/ha.

Tabuľka 5.20 Ukazovatele rentability v roku 2001 podľa veľkostných skupín

Skupina podnikov podľa počtu pracovníkov	Rentabilita celkového kapitálu v %			Rentabilita nákladov v %		
	Podniky celkom	Družstvá	Obchodné spoločnosti	Podniky celkom	Družstvá	Obchodné spoločnosti
Malé podniky (0)	3,06	0	3,06	3,31	0	3,31
Malé podniky (1-49)	0,92	-1,39	3,47	1,17	-2,4	3,4
Malé podniky spolu	0,95	-1,39	3,46	1,2	-2,4	3,4
Stredné podn. (50-249)	0,39	0,1	1,39	0,55	0,15	1,52
Veľké podniky	1,21	2,06	0,17	1,59	2,66	0,19
Podniky celkom	0,59	0,04	1,95	0,81	0,06	2,06

Ukazovatele rentability sú priaznivejšie pre malé obchodné spoločnosti, ktoré dosiahli rentabilitu celkového kapitálu vo výške 3,47 % , ako u veľkých družstiev s rentabilitou 2,06 %. Najnižšiu rentabilitu vykazujú malé družstvá so stratou. Podobný stav je aj v porovnaní podnikov podľa ukazovateľa rentability nákladov.

Ekonomické výsledky fyzických osôb

Štruktúrálna a ekonomická ukazovatele fyzických osôb sú vypracované zo súboru 1 052 podnikov hospodáriacich na výmere 142 tis. ha. Podľa počtu pracovníkov patria všetky subjekty k malým podnikom.

Hospodársky výsledok fyzických osôb klesol z 236 Sk/ha v roku 2000 na 143 Sk/ha v roku 2001, t.j. 40,3 % z priemerného hospodárskeho výsledku právnických osôb. Príjmy fyzických osôb boli vo výške 20 920 Sk/ha a výdavky 20 777 Sk/ha.

Tabuľka 5.21 Ekonomické výsledky hospodárenia registrovaných fyzických osôb v roku 2001

	Príjmy v Sk/ha	Výdavky v Sk/ha	Zisk v Sk/ha
Fyzické osoby registrované	20 920	20 777	143

5.10.3.2 VÝROBNÉ ZAMERANIE FARIEM

V skupine registrovaných fariem prevládajú špecializované podniky (71%). Najviac je rozšírená špecializácia na poľné plodiny (44,6%) a pasúci sa dobytok. Medzi nešpecializovanými podnikmi sa nachádzajú najmä subjekty, ktoré majú zmiešanú rastlinnú a živočíšnu výrobu (16,9%) alebo zmiešanú rastlinnú výrobu (7%). Väčšina neregistrovaných fariem fyzických osôb prevádzkuje zmiešané hospodárstvo.

Tabuľka 5.22 Počet fariem podľa zamerania poľnohospodárskej výroby

	Registrované farmy spolu	Právnické osoby	Fyzické osoby Registrované	Fyzické osoby Neregistrované
Celkom	7 510	1 636	5 874	63 528
Špecializované na poľné plodiny	3 348	485	2 863	9 615
Špecializované na záhradníctvo	74	17	57	49
Špecializované na trvalé kultúry	247	50	197	1279
Špecializované na pasúci sa dobytok	1 214	314	900	11688
Špecializované na zvieratá kŕmené jadrom	448	116	332	3029
Zmiešaná rastlinná výroba	524	129	395	10935
Zmiešaná živočíšna výroba	324	94	230	9822
Zmiešaná rastlinná a živočíšna výroba	1 267	413	854	16949
Neklasifikované farmy	64	18	46	162

Zdroj: Štrukturálny census fariem SR 2001.

5.10.3.3 ŠTRUKTÚRA VLASTNÍCTVA

Prevažná väčšina poľnohospodárskej pôdy je v individuálnom vlastníctve a registrované podniky (okrem celkom drobných SHR) hospodária na prenajatej pôde. Prechod k individuálnemu využívaniu pôdy brzdia extrémne rozdrobené vlastnícke pomery a zdĺhavý proces identifikácie a prevodu vlastníctva poľnohospodárskej pôdy. Po realizácii reštitúcií ostalo pod správou Slovenského pozemkového fondu 600 tis. ha poľnohospodárskej pôdy predstavujúcich väčšinou pôdu neidentifikovaných individuálnych vlastníkov, t. j. štvrtinu poľnohospodárskej pôdy SR prenajíma podnikateľom štátna inštitúcia.

Spôsob transformácia vlastníctva družstiev prinášala fragmentáciu aj v ostatnom poľnohospodárskom majetku.

Tabuľka 5.23 Počet vlastníkov ostatného poľnohospodárskeho majetku v právnických osobách

	Počet podnikov	Počet vlastníkov na 1 podnik	Počet vlastníkov na 100 ha p.p.	Vlastné imanie na 1 vlastníka (tis. Sk) ¹⁾
Podniky spolu	1190	133	8,9	302
Družstvá spolu	665	219	13,3	261
Obchodné spoločnosti spolu	523	24	1,8	707

Zdroj: CD MP SR. Informačné listy právnických osôb za rok 2001

Poznámka: ¹⁾ vlastné imanie podľa účtovnej evidencie podnikov v roku 2001.

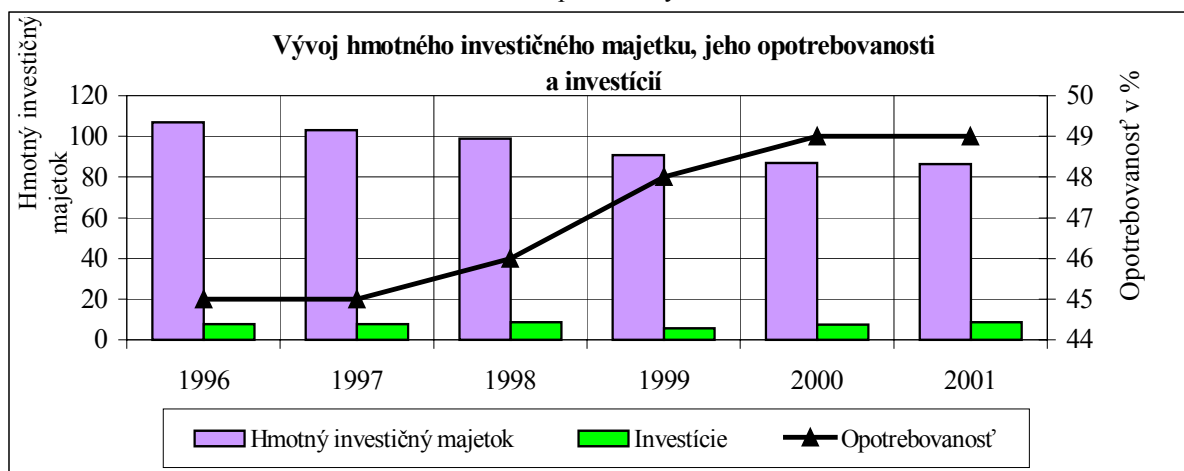
Transformácia vlastníctva v družstvách mala vplyv aj na priemerný počet vlastníkov v obchodných spoločnostiach, nakoľko niektoré obchodné spoločnosti vznikli z družstiev zmenou

právnej formy podnikania. Prevažná väčšina obchodných spoločností má niekoľkých vlastníkov alebo len jedného vlastníka (s. r. o. s jedným zakladateľom).

5.10.3.4 INVESTIČNÝ MAJETOK

V rokoch 1990-2001 sa znížila výška investičného majetku na 1 ha poľnohospodárskej pôdy o 23,1 %. Hodnota majetku v poľnohospodárstve a poľnohospodárskych službách má stále klesajúci trend aj keď v období rokov 2000 –2001 medziročne klesla len minimálne (o 0,6 %). Prispela k tomu zvýšená investičná aktivita o 15,1 % najmä v kategórii strojov, zariadení a dopravných prostriedkov. Pod vplyvom zvýšenia investícií sa zastavil rast opotrebovanosti majetku v poľnohospodárstve a jeho službách. Nárast investičnej aktivity v roku 2001 je výsledkom zlepšenia finančnej situácie podnikov a podporovania prístupu poľnohospodárskych výrobcov k úverovým zdrojom.

Graf 5.2 Kapitálová vybavenosť

Prameň: ŠÚ SR

5.10.4 ĽUDSKÉ ZDROJE

5.10.4.1 POČET ZAMESTNANCOV

Trend poklesu počtu zamestnancov v poľnohospodárstve pokračoval aj v roku 2001 i keď miernejším tempom ako v predchádzajúcom roku.

V organizáciách s 20 a viac zamestnancami pracovalo v rastlinnej a živočíšnej výrobe 73 484 fyzických osôb (priemerný evidenčný počet), resp. 72 811 prepočítaných zamestnancov.

Podľa výberového zisťovania pracovných síl ŠÚ SR (VZPS) pracovalo v poľnohospodárstve 106,4 tis. osôb. Podľa prieskumu ŠÚ SR pracovalo v poľnohospodárstve 108,9 tisíc osôb v roku 2002. Zamestnanosť sa teda zvyšuje o 2,3% ročne. Z hľadiska stavu zamestnanosti sa zvýšil počet zamestnancov a zamestnávateľov (podnikateľov alebo samostatne hospodáriacich farmárov). Z hľadiska vekovej štruktúry sa najviac priaznivo vyvíjal počet mladých zamestnancov (20-24 a 30-34), teda z celkového počtu zamestnancov do 39 rokov pracovalo v poľnohospodárstve 39,2% v roku 2002.

Tabuľka 5.24 Vývoj zamestnanosti v poľnohospodárstve

	r.1993	r. 2000	r. 2001
zamestnanosť v poľnohospodárstve	180 762	79 384	73 484

zdroj: Zelená správa, MP SR, 2001

Tabuľka 5.25 Podiel počtu zamestnancov v podnikoch podľa právnych foriem

Právna forma	Počet zamestnancov v roku 2000	Podiel v %	Počet zamestnancov spolu v roku 2001	Podiel v %
Poľnohospodárske družstvá	55 773	70,4	51 167	69,6
Štátne majetky	222	0,3	123	0,2
Obchodné spoločnosti	21 663	27,3	20 815	28,3
Príspevkové organizácie	1 563	2,0	1 378	1,9
Spolu	79 221	100,0	73 483	100,0

Zdroj: Štvrťročný štatistický výkaz o práci (práca 2-04), CD MP SR, r. 2000, 2001, organizácie nad 20 zamestnancov.

5.10.4.2 VZDELANIE ZAMESTNANCOV

Zmeny v štruktúre pracujúcich z hľadiska vzdelania sa prejavili najmä vzrastom podielu vyučených pracujúcich, vysokoškolsky vzdelaných, najmä žien a pracovníkov s vyšším odborným vzdelaním, najmä mužov a naopak poklesom podielu pracovníkov so základným vzdelaním, ktorý bol výraznejší ako pokles podielu pracovníkov so stredným vzdelaním.

Medziročné zmeny zamestnancov, z hľadiska vekového zloženia charakterizuje pokles počtu zamestnancov, hlavne vo veku medzi 35-49 rokov, čo sa prejavilo aj v najväčšom znížení podielu tejto vekovej skupiny na celkovej zamestnanosti. Napriek tomu v tomto vekovom rozpätí, hlavne od 45-49 rokov, pracovalo aj naďalej najviac osôb. Priaznivo sa vyvíjal podiel najmladších zamestnancov a zamestnancov vo veku 30-34 rokov.

Tabuľka 5.26 Štruktúra vzdelania pracujúcich v poľnohospodárstve v %

	r. 2000	r.2001
základné	19,7	16,0
Vyučení	51,8	56,7
úplné stredné s maturitou	24,3	22,5
vyššie odborné	0,2	0,4
vysokoškolské	4,0	4,4

zdroj: Zelená správa, MP SR, 2001

5.10.4.3 MZDY V POĽNOHOSPODÁRSTVE

Tabuľka 5.27 Vývoj priemerných nominálnych mesačných miezd v Sk

	r. 1989	r. 2000	r. 2001
Poľnohospodárstvo spolu	3 410	9076	9 842
Priemysel	3 189	12 718	14 013
Národné hospodárstvo spolu	3 194	11 864	12 931

Zdroj: Zelená správa, MP SR, 2001

V porovnaní s rokom 2000 došlo v roku 2001 v poľnohospodárstve k zvýšeniu priemernej mesačnej nominálnej mzdy o 8,4%. Podobný trend bol zaznamenaný aj v priemysle, kde zmena priemernej nominálnej mesačnej mzdy predstavovala 10,2 %. Stúpajúci trend vývoja priemerných nominálnych mesačných miezd v národnom hospodárstve sa prejavil zvýšením o 8,9%.

Mzdy v poľnohospodárstve stále viac zaostávajú za priemerom mzdy v národnom hospodárstve . Mzdová parita v roku 2001 dosahovala 76,1 % .

5.10.5 ZNEVÝHODNENÉ OBLASTI**Využitie hodnotenia poľnohospodárskeho pôdneho fondu výnosovou metódou pre stanovenie znevýhodnených oblastí**

Východiskovým kritériom pre zaradenie poľnohospodárskej pôdy do znevýhodnených oblastí bola výnosovosť poľnohospodárskej pôdy ako ekonomická kategória hodnotenia pôdneho fondu. Stanovenie výnosovosti poľnohospodárskych pôd vychádza z integrácie dlhodobých informácií o poľnohospodárskom pôdnom fonde prostredníctvom bonitovaných pôdno-ekologických jednotiek BPEJ. Sústava BPEJ predstavuje charakteristické kombinácie základných, v dlhodobom časovom horizonte stabilných vlastností určitých úsekov poľnohospodárskeho územia, ktoré sú vzájomne odlišné a poskytujú aj rozdielne produkčné a ekonomické efekty.

BPEJ sú označované 7 miestnym číselným kódom:

1.a 2. číslica vyjadruje príslušnosť ku klimatickému regiónu daného sumou teplôt nad 10° C, priemernou ročnou teplotou, priemerným ročným úhrnom zrážok, pravdepodobnosťou suchých vegetačných období, vlhových podmienok a pod.

3.a 4. číslica predstavuje kód hlavnej pôdnej jednotky, ktorá je charakterizovaná genetickým pôdnym typom (černozeme, hnedozeme a pod.),

5. číslica predstavuje kód svahovitosti povrchu a expozíciu svahu ku svetovým stranám,

6. číslica predstavuje kód skeletovitosti (kamenitosti) a hĺbky pôdy

7. číslica vyjadruje kód zrnitosti pôdy (piesočnaté, hlinité, ílovité a pod.).

Týmto jednotkám zodpovedajú aj údaje o produkcii poľnohospodárskych plodín, ktoré sa môžu v daných prírodných podmienkach a pri obvyklej agrotechnike pestovať a o nákladoch potrebných na pestovanie týchto plodín.

Databázu spravuje a aktualizuje Výskumný ústav pôdozvedectva a ochrany pôdy a Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva. Postup stanovenia bodovej hodnoty výnosovosti pôdy je v svojej podstate obdobný ako v Nemecku alebo Rakúsku. Hodnoty výnosovosti BPEJ v našom poňatí sa do značnej miery približujú výnosovému pomernému číslu (Ackerzahl) v Nemecku.

Pre indikáciu produkčnej schopnosti pôdy boli použité výnosy hlavných poľnohospodárskych plodín pestovaných v SR (obiloviny, kukurica, cukrová repa, zemiaky, repka, krmné plodiny a trávne porasty) na základe výsledkov dlhodobého sledovania vplyvu pôdno-klimatických podmienok pre všetky BPEJ.

Výnosy hlavných poľnohospodárskych plodín, vrátane trávnych porastov boli vyjadrené pre BPEJ, podľa vhodnosti ich pestovania a na základe výsledkov dlhodobého sledovania vplyvu pôdno-klimatických podmienok na výnosy plodín. Údaje o dlhodobých výnosoch pre dané pôdno klimatické podmienky boli poskytnuté špecializovanými výskumnými pracoviskami rastlinnej výroby. Zároveň boli stanovené a uplatnené koeficienty zníženia týchto základných výnosov pre prípad extrémne kamenitých pôd, pre svahy a ich expozíciu k juhu v teplých, suchých regiónoch a k severu v chladných, vlhkých regiónoch.

Podiel jednotlivých plodín v štruktúre plodín pre jednotlivé BPEJ zodpovedá optimálnym agroekologickým zásadám (napr. nemožnosti pestovania niekoľko rokov po sebe zemiaky na jednom pozemku, cukrovka je zastúpená v repárskej oblasti, zemiaky v zemiakárskej oblasti, na plytkých pôdach v horskej oblasti a v zamokrených ťažkých pôdach sú výhradne trávny a pod.).

Pre indikáciu výnosovosti pôdy z ekonomického hľadiska bola produkcia pripadajúca na ha určitej BPEJ vyjadrená v cenách hlavných poľnohospodárskych plodín. Na základe dlhodobých relácií tržných plodín a s prihliadnutím k reláciám cien v EÚ stanovil Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva tržné ceny jednotlivých plodín., dosiahnuteľné v daných regiónoch. Ceny objemových krmív boli odvodené z tržných cien krmnej pšenice a jačmeňa. Prevodovým mostíkom bola užitočná hodnota, t.j. obsah metabolizovanej energie v jednotlivých krmivách. Pomocou týchto cien a hektárových výnosov plodín bola vyjadrená hodnota produkcie na ha pre jednotlivé BPEJ.

Na druhej strane boli na základe dlhodobého sledovania vlastných nákladov na hlavné poľnohospodárske plodiny vyjadrené náklady na 1 ha, potrebné na dosiahnutie daného výnosu

plodiny. Bola využitá korelácia medzi priemernými nákladmi a ha výnosmi danej plodiny. Objemy vstupov (hlavne dávky hnojív) zodpovedajúce tendenciám znižovania negatívneho vplyvu poľnohospodárstva na životné prostredie. Tiež bolo zohľadnené zvýšenie nákladov na hospodárenie na svahoch a pôdach kamenitých pomocou koeficientov, stanovených pre jednotlivé plodiny.

Rozdiel medzi hodnotou produkcie z 1 ha v Sk pri danej štruktúre plodín a daných ha výnosoch a súhrnom vstupov pre ich výrobu bol nazvaný **Hrubý ročný rentový efekt**. Celkové rozpätie hrubého ročného rentového efektu (od -1.071 Sk/ha do 7.214 Sk/ha) sa stalo základom pre stanovenie bodovej (indexovej) hodnoty poľnohospodárskej pôdy. To znamenalo prevedenie tohto rozpätia do 100 bodovej stupnice. Bodová hodnota pôdy je vyjadrená indexom od 6 do 100 bodov.

Najnižšiu hodnotu 6 bodov majú trávne porasty v chladnom, vlhkom klimatickom regióne s priemernou ročnou teplotou pod 5°C v hlbokých údoliach s veľmi príkrymi svahmi nad 30%, kde je pôda nevhodná pre poľnohospodársku výrobu, ale mala by byť zalesnená.

Najvyššiu hodnotu 100 bodov má černoziem na spraši, stredne ťažká, hlboká pôda viac než 60 cm s priaznivým vodným režimom, v teplom, mierne vlhkom klimatickom regióne s priemernou ročnou teplotou 8 až 9°C na úplnej rovine bez možnosti plošnej vodnej erózie. Sú to pôdy vhodné pre pestovanie intenzívnych tržných plodín, cukrovej repy a zeleniny.

Popísaný systém bol odsúhlasený v r. 1999 ako základ pre ohodnotenie relácií pôdno-klimatických podmienok a ekonomických podmienok hospodárenia na pôde. Prejednávania sa zúčastnili zástupcovia poľnohospodárskej verejnosti, výskumných ústavov a dotýkajúcich sa ministerstiev. Bolo doporučené využiť bodové hodnotenie pôdy ako základ pre nárok na podpory pre znevýhodnené oblasti. Pre tento účel je uvedený systém až do súčasnej doby využívaný. Využíva sa rovnako pre daňové účely, k oceneniu pôdy pri pozemkových úpravách a pod.

Využitie kritéria výnosovosti pre vymedzenie ostatných znevýhodnených oblastí

Vyššie uvedená metóda bola využitá pri vymedzovaní ostatných znevýhodnených oblastí. Na základe bonitačných máp a uvedených databáz bola vypočítaná priemerná bodová hodnota poľnohospodárskej pôdy na území každého katastra alebo na území každej samosprávnej obce v SR. Národný priemer bodovej hodnoty výnosovosti všetkej poľnohospodárskej pôdy v SR je 33 bodov a 80% národného priemeru predstavuje 27 bodov.

5.10.6 EKOLOGICKÉ POĽNOHOSPODÁRSTVO

Ekologický spôsob poľnohospodárstva sa začal rozvíjať na Slovensku v roku 1991 a systém hospodárenia sa zo začiatku usmerňoval podľa Pravidiel ekologického poľnohospodárstva, ktoré vychádzali zo zásad a princípov IFOAM (International Federation of Organic Agriculture Movements).

Zmena v právnom výkone ekologického poľnohospodárstva nastala v roku 1998, keď bol prijatý zákon o ekologickom poľnohospodárstve a výrobe biopotravín (č.224/1998).

V roku 1995 bola prijatá *Koncepcia ekologického poľnohospodárstva na Slovensku*, ktorá v súbore opatrení usmerňuje vývoj ekologického poľnohospodárstva do roku 2010. Jedným z opatrení je i vytvoriť podmienky pre rozvoj ekologického poľnohospodárstva tak, aby v roku 2010 dosiahol jeho podiel 4-6% z celkovej výmery poľnohospodárskej pôdy t.j. 100-150 tisíc ha.

V roku 2001 bolo v systéme ekologického poľnohospodárstva zaradených cca 60 000 ha poľnohospodárskej pôdy, z toho 21 000 ha ornej pôdy, 150 ha ovocných sádov a vinogradov a 38 850 ha trvalých trávnych porastov, na ktorých hospodári 90 poľnohospodárskych subjektov. Medzi hlavné pestované plodiny, na ktoré bol vydaný certifikát o bioprodukte, patria obilniny, olejnin, hrach, čakanka, liečivé rastliny. Teda teoretickými predajcami ekologických výrobkov sú všetci producenti (94 subjektov), čistými výrobcami bioproduktov je 12 podnikov a 4 subjekty sú len distribútormi týchto produktov.

Tabuľka 5.28 Vývoj ekologického poľnohospodárstva

Rok	Celkový počet ekologicky hospodáriacich subjektov	Celková výmera ekologicky obhospodarovanej plochy	Ekologicky obhospodarovaná plocha v %
1995	33	17 750 ha	0,72
1997	46	27 800	1,13
1999	89	58 520	2,45
2001	90	60 000	2,5

Z pohľadu komplexnosti ekologického poľnohospodárstva je v systéme nedostatočne zastúpená spracovateľská infraštruktúra. Väčšina základných surovín je vyvážaná do krajín EÚ.

Inštitucionálne zabezpečenie systému ekologického poľnohospodárstva predstavujú:

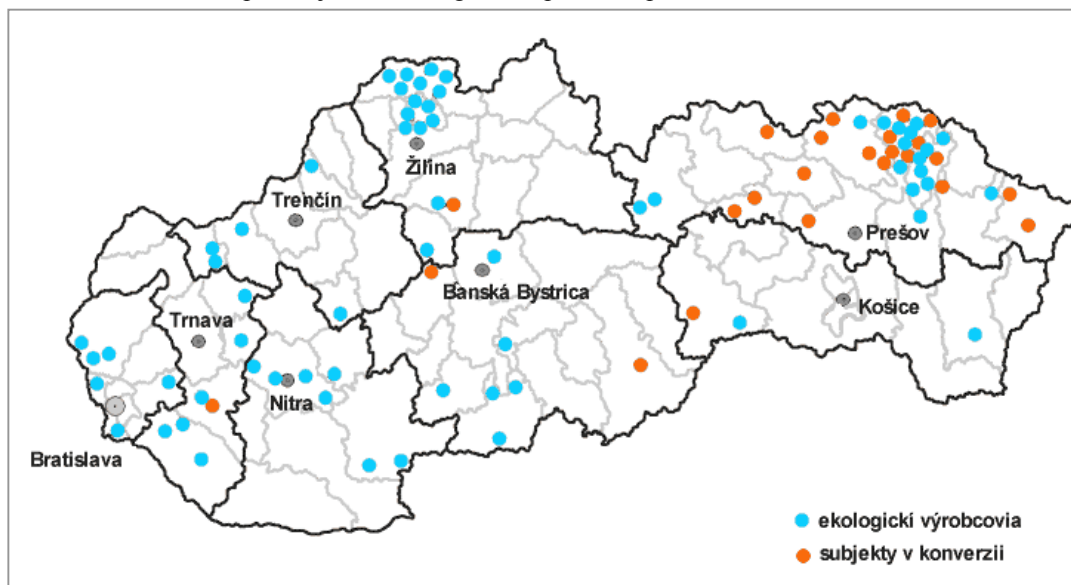
Ministerstvo pôdohospodárstva SR – tvorba koncepcií, legislatívny a dotačný rámec.

ÚKSÚP – Ústredný kontrolný skúšobný ústav poľnohospodárstva -(v zmysle zákona 224/1998 vykonáva superinšpekciu, kontrolu a certifikáciu, vedie evidenciu)

Naturalis – zväz inšpektorov ekologického poľnohospodárstva, kontrola subjektov na základe akreditácie pre výkon kontroly ekologického poľnohospodárstva.

Popri slovenských inšpektoroch sú na Slovensku aktívne zahraničné inšpekčné organizácie.

Mapa subjektov ekologického poľnohospodárstva v roku 2001

5.10.7 FARMY NEREGISTROVANÝCH FYZICKÝCH OSÔB (POLOSAMOZÁSOBITEĽSKÉ FARMY)

Údaje o neregistrovaných fyzických osobách sú získané z Poľnohospodárskeho censusu za referenčné obdobie od 1.11.2000 do 31.10.2001. Medzi neregistrované farmy patria tie domácnosti, ktoré spĺňajú nasledovné kritériá:

- a/ výmera obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy je najmenej 0,5 ha
- b/ výmera intenzívnych plodín je najmenej 1500 m²
- c/ výmera vinohradov je najmenej 500 m² alebo 300 koreňov v súvislej výsadbe
- d/ počet hospodárskych zvierat je 1 ks hovädzieho dobytku, alebo 2 ks ošipáných, alebo 4 ks oviec alebo kôz alebo 50 ks hydiny
- e/ počet kožušinových zvierat je najmenej 100 ks, alebo 100 ks králikov, alebo 5 včelstiev.

Za členov farmy sa považujú osoby 16 ročné a staršie, ktorá v referenčnom období pravidelne vykonávali na farme poľnohospodárske práce a boli:

- a/ rodinní príslušníci bez zamestnaneckého vzťahu k farme
- b/ rodinní príslušníci, ktorí sú v zamestnaneckom vzťahu k farme
- c/ ostatní členovia farmy, ktorí nepatria do príbuzenstva, ale pracujú na farme, bez ohľadu na to, či sú v zamestnaneckom vzťahu k farme alebo nie.
- d/ osoby, ktoré sa v čase zisťovania dočasne nezdržovali na farme, ale v priebehu zisťovaného obdobia vykonávali činnosť na farme.

5.10.7.1 ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE O NEREGISTROVANÝCH FARMÁCH

V referenčnom období na Slovensku existovalo celkovo 71 038 fariem z čoho 90 % t.j. 63 528 tvorili neregistrované farmy.

Neregistrované farmy sa členili na farmy bez poľnohospodárskej pôdy (1 315) a na farmy s poľnohospodárskou pôdou (62 213). Obhospodarovali 55 281 ha poľnohospodárskej pôdy s priemernou výmerou 0,89 ha na farmu.

Tabuľka 5.29 Veľkostné intervaly neregistrovaných fariem

	Výmera poľnohospodárskej pôdy						Spolu
	do 0,5 ha	0,5001 – 1 ha	1,0001 – 5 ha	5,0001 – 10 ha	10,0001 – 50 ha	50,0001 – 100 ha	
Počet fariem	32 384	14 734	13 799	1 004	285	7	62 213
% podiel fariem na celkovom počte	52,05 %	23,68 %	22,18 %	1,62 %	0,46 %	0,01 %	100,00%
Výmera v ha	6 584	10 644	26 735	6 631	4 261	426	55 281
% fariem na celkovej výmere	11,91 %	19,25 %	48,36 %	12,00 %	7,71 %	0,77 %	100,00%

Zdroj: ŠCF SR 2001

Z uvedenej tabuľky vyplýva, že najviac neregistrovaných fariem 32 384 (t.j. 52,05 % z celkového počtu fariem) hospodári na výmere do 0,5 ha poľnohospodárskej pôdy. Najviac pôdy pripadá na skupinu fariem, ktorí hospodária na výmere od 1 ha do 5 ha. Celková výmera v tejto skupine je 26 735 ha (t.j. 48,36 % z celkovej výmery za neregistrované farmy).

Neregistrované farmy vyrábajú prevažne pre vlastnú potrebu (89 %), len zvyšok fariem predáva tú časť produkcie, ktorú nespotrebuje. Hlavnou činnosťou na farmách je poľnohospodárstvo, v rámci poľnohospodárstva prevádzkujú väčšinou zmiešané hospodárstvo. Menej ako 1 % fariem (424 jednotiek) dostávalo dotácie na rok 2001, dotovaná bola živočíšna výroba.

Mapa : Počet neregistrovaných fariem za jednotlivé kraje (NUTS 3).

Počet neregistrovaných fariem za jednotlivé kraje

Nitriansky kraj	15 193	■
B. Bystrický kraj	11 116	■
Košický kraj	8 980	■
Prešovský kraj	8 299	■
Žilinský kraj	8 140	■
Trnavský kraj	7 354	■
Trenčiansky kraj	2 524	□
Bratislavský kraj	1 922	□

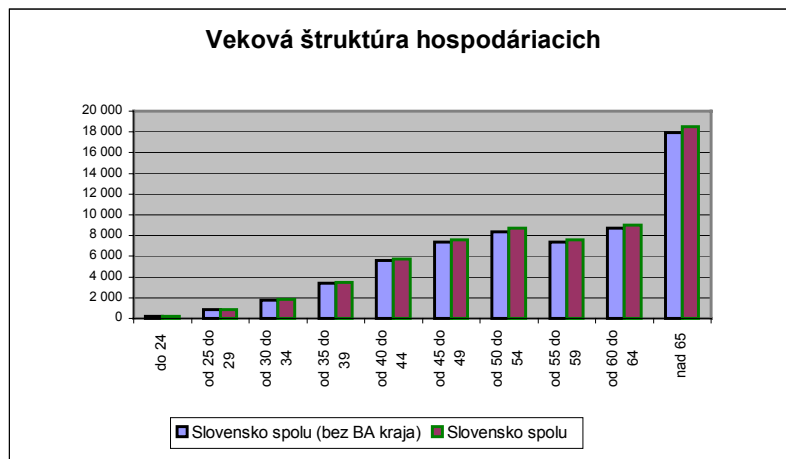
Na neregistrovaných farmách najviac hodín odpracovali hospodáriaci, muži nad 60 až 65 rokov, ktorí žiadnu ekonomickú aktivitu mimo hospodárenia nemajú a poberajú dôchodok. Peňažný príjem za prácu na farme nedostávajú. Najvyššie vzdelanie majú základné, alebo stredné bez maturity. Poľnohospodárske vzdelanie nedosiahli.

Priemerná neregistrovaná farma na Slovensku má 3 členov: hospodáriaci (84 % muži),
 Manžel (ka) (94 % žena)
 dieťa (62 % muž).

5.10.7.2 VEKOVÁ ŠTRUKTÚRA ČLENOV FARMY

Celkový počet osôb na neregistrovaných farmách dosahoval 159 980, z toho počet hospodáriacich bol 63 528. Z celkového počtu 18,36 % predstavovali osoby staršie ako 65 rokov a 47,36% osoby staršie ako 50 rokov. Priemerný vek členov farmy bol 47,14 rokov. Najvyšší priemerný vek dosiahli hospodáriaci, a to 56,23 rokov. Z nich 55 % mal viac ako 55 rokov.

Graf 5.3 Vekovú štruktúru neregistrovaných farmárov

5.10.7.3 EKONOMICKÁ AKTIVITA MIMO HOSPODÁRENIA

Ekonomická aktivita mimo hospodárenia sa delí na:

1. ekonomickú aktivitu v poľnohospodárstve
2. ekonomickú aktivitu mimo poľnohospodárstva
3. žiadnu ekonomickú aktivitu.

Do prvej skupiny patria osoby, ktoré vykonávajú činnosť aj mimo svojej farmy v pracovnom pomere na inej farme. Do druhej skupiny patria osoby, ktoré vykonávajú činnosť aj mimo svojej farmy v nepoľnohospodárskom podniku. Tretiu skupinu tvoria osoby, ktoré nie sú ekonomicky aktívne a poberajú rôzne sociálne dávky alebo nemajú žiaden príjem mimo príjmu z farmy.

U hospodáriacich tretia skupina má najväčšie zastúpenie t.j. žiadna ekonomická aktivita mimo hospodárenia (57,06 %). Do tejto skupiny patria osoby, ktoré poberajú dôchodok (83 %), sociálne dávky a rôzne podpory (11 %), prípadne nemajú žiadne príjmy mimo hospodárenia (6 %).

Tabuľka 5.30 Ekonomická aktivita mimo hospodárenia na farme

Ekonomická aktivita mimo hospodárenia	Spolu SR	
	počet hospodáriacich	% zastúpenie
v poľnohospodárstve	5 561	8,75 %
mimo poľnohospodárstva	21 717	34,18 %
žiadna	36 250	57,06 %
SPOLU	63 528	100,00 %

Príjmy mimo hospodárenia na farme

Členovia farmy dostávali príjmy mimo hospodárenia: z hlavného zamestnania 43,31%, a z dôchodkov 34,37%. Hlavné zamestnanie vo väčšine prípadov je zamestnanie mimo poľnohospodárstva. Najmenší podiel na príjmoch mimo hospodárenia má vedľajšie zamestnanie 0,53%.

Tabuľka 5.31 Štruktúra príjmov samozásobiteľských fariem

Príjmy mimo hospodárenia na farme	Počet hospodáriacich	% podiel
Žiadne	2 229	3,51 %
z hlavného zamestnania	25 285	39,80 %
z vedľajšieho zamestnania	302	0,48 %
z hlavného a vedľajšieho zamestnania	859	1,35 %
Dôchodok	29 971	47,18 %
dôchodok a zamestnanie	832	1,31 %
Iné	4 050	6,38 %
SPOLU ZA SLOVENSKO	63 528	100,00 %

Členovia farmy do 24 rokov väčšinou buď majú príjmy z hlavného zamestnania mimo poľnohospodárstva, alebo nemajú žiadne príjmy. Od 25 do 54 rokov prevládajú príjmy z hlavného zamestnania a nad 55 rokov dostávajú väčšinou len dôchodok.

Členovia farmy, ktorí nemajú žiadne príjmy mimo hospodárenia a ktoré dostávajú len dôchodok, majú väčšinou len základné vzdelanie. Osoby, ktoré majú hlavné alebo vedľajšie príjmy, prípadne iné príjmy mimo hospodárenia majú väčšinou stredné vzdelanie bez maturity. Charakteristickým znakom je, že nemajú poľnohospodárske vzdelanie.

5.10.8 PODPORNÁ POLITIKA V AGROPOTRAVINÁRSKOM SEKTORE

Výdaje štátneho rozpočtu prostredníctvom Ministerstva pôdohospodárstva sa porovnaní v rokoch 2000 a 2001 medziročne znížili o 2 242 mil. Sk z toho dotácie na podporu podnikateľských subjektov v poľnohospodárstve a potravinárstve o 2 186 mil. Sk. Celkové výdavky na zabezpečenie koncepcie poľnohospodárskej a potravinovej politiky (t.j. vrátane nenávratných výdajov fondov, daňových úľav a zahraničných zdrojov) sa znížili o 1 875 mil.

Tabuľka 5.32 Použité zdroje v agropotravinárstve (bežné ceny) (v mil.Sk)

ZDROJE	2000	2001
Ministerstvo pôdohospodárstva	12 540	10 298
– dotácie	11 277	9 091
– všeobecné služby (kapitola rozpočtu priamo)	1 263	1 207
Štátne fondy	3 252	4 930 ²⁾
– dotácie z rozpočtu pre ŠFTR	694	-
– nenávratné prostriedky zo štátnych fondov	1 427	1 719
– pôžičky zo štátnych fondov (ŠFTR, ŠPFPP)	1 729	2 994
Ostatné inštitúcie	1 709	1 782
– MF SR (daňové úľavy) ¹⁾	1 494	1 564
– zahraničné zdroje (PHARE a vzdel. progr.)	215	218
Zdroje spolu	17 501	17 010
Zdroje bez návratných pôžičiek z fondov	16 038	14 163

Prameň: MP SR, ŠFTR, ŠPFPP, ŠFOZPPF a vlastné prepočty

¹⁾ na spotrebnej dani z motorovej nafty (vratka)

²⁾ vrátane intervencie cenových rozdielov dovezeného obilia

Medziročné zníženie výdavkov štátneho rozpočtu na podporu poľnohospodárstva a potravinárstva súvisí s tým, že oproti roku 2000, kedy boli do poľnohospodárstva vložené štátne prostriedky na elimináciu vplyvu extrémne suchého počasia, rezort poľnohospodárstva dostal v roku 2001 iba bežný objem finančných prostriedkov. Tento bol však o 2 599 mil. Sk nižší ako sa predpokladalo pre rok 2001 v koncepcii poľnohospodárstva a potravinárstva SR do roku 2005.

Celková podpora poľnohospodárstva a potravinárstva (vrátane podpory zo štátnych fondov) mala nasledovnú štruktúru a tendenciu vývoja:

Tabuľka 5.33 Podpora rozvoja programov zo štátneho rozpočtu a štátnych fondov (bežné ceny)(v mil. Sk)

	2000	2001	Index 2001/2000
Hospodárenie na pôde v znevýhodnených oblastiach	3 364	3 254	96,7
Podpora obstarania kapitálových vstupov	2 279	2 830	124,2
Dotácie na prevádzkové vstupy	348	375	107,8
Podpora environmentálnych opatrení	825	678	82,2
Podpora všeobecných služieb	1 492	1 308	87,7
Podpora rozvoja vidieka	56	97	173,2
Zúrodňovacie opatrenia	617	373	60,4

Prameň: MP SR

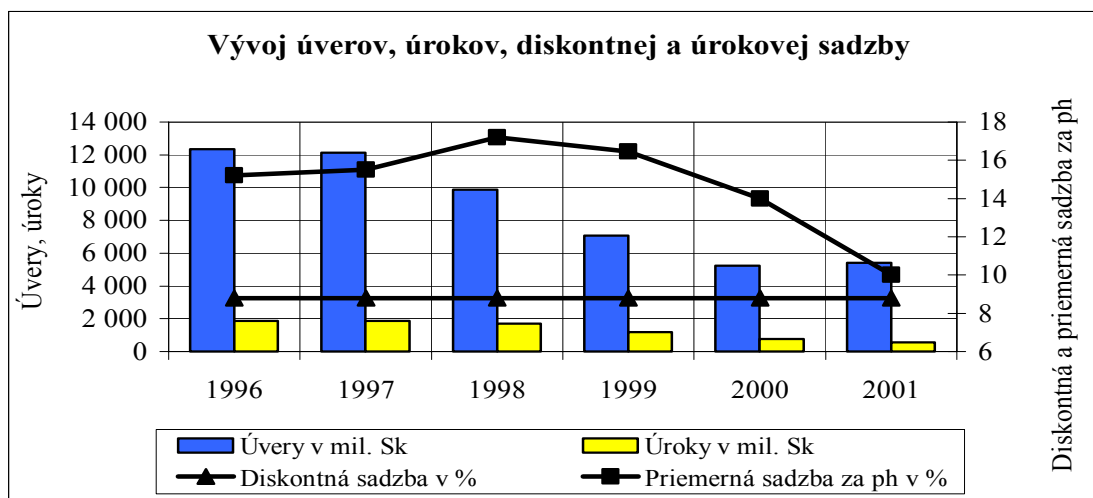
5.10.8.1 OPATRENIA V OBLASTI DANÍ, ÚVEROV A POISTENIA

Realizované opatrenia v oblasti *daní* v poľnohospodárstve (nižšia daňová sadzba dane z príjmov, odpočet straty, vrátenie pomernej časti motorovej nafty), ostali v platnosti aj pre rok 2001. Medziročné zvýšenie daňovej úľavy vyplývalo z nárastu mernej spotreby motorovej nafty a zvýšenie odvedených daní do štátneho rozpočtu poľnohospodárskymi podnikmi (9,9 %) zo zlepšenia hospodárskeho výsledku. Fyzické osoby, vykonávajúce poľnohospodársku činnosť (SHR), si mohli uplatniť osobitný spôsob zdaňovania príjmov *formou paušálnej dane*.

Od 1.7. 2001 nadobudol účinnosť zákon č.239/2001 Z.z. o spotrebnej dani z minerálnych olejov s výnimkou niektorých paragrafov, ktoré pre poľnohospodárov platia od roku 2002. Jedná sa o nové poňatie zákona, v ktorom sa deklaruje režim tzv. „daňového skladu“ v súvislosti so zdaňovaním minerálnych olejov.

Zvýšilo sa čerpanie *úverov* a objem úverovej istiny stúpol o 5,2 %. Nové úvery, poskytnuté v roku 2001 (3 mld. Sk) boli takmer dvakrát vyššie ako rok predtým.

Graf 5.4

Tabuľka 5.34 Prehľad podpory v rokoch 1995-2001

Podpora rozvoja programov zo ŠR a štátnych fondov (v mil. Sk) (bežné ceny)
(agregácia dotačných titulov)

	Obdobie 1995 - 1997			Obdobie 1998 - 2001			2001		Obdobie 1995 - 2001		
	celkom	ročne	%	celkom	ročne	%	celkom	%	celkom	ročne	%
Hospodárenie na pôde v znevýhodnených oblastiach	10 275	3 425	54,6	13 314	3 329	39,7	3 254	36,5	23 589	3 370	45,1
Podpora obstarania kapitálových vstupov	1 781	594	9,5	8 654	2 164	25,8	2 830	31,7	10 435	1 491	19,9
Dotácie na prevádzkové vstupy	854	285	4,5	1 260	315	3,8	375	4,2	2 114	302	4,0
Podpora environmentálnych opatrení	233	78	1,2	1 646	412	4,9	678	7,6	1 879	268	3,6
Podpora všeobecných služieb	4 713	1 571	25,1	6 394	1 599	19,1	1 308	14,7	11 107	1 587	21,2
Podpora rozvoja vidieka	75	25	0,4	235	59	0,7	97	1,1	310	44	0,6
Zúrodňovacie opatrenia	876	292	4,7	2 043	511	6,1	373	4,2	2 919	417	5,6
Spolu	18 806	6 269	100,0	33 546	8 387	100,0	8 915	100,0	52 352	7 479	100,0

Prehľad podpôr podľa vecného zamerania v rokoch 1995 - 2001 v mil. Sk (podľa metodiky OECD)

Zameranie	Obdobie 1995-1997			Obdobie 1998-2001			2001		Obdobie 1995-2001		
	celkom	ročne	%	celkom	ročne	%	celkom	%	celkom	ročne	%
A. Podpora trhových cien	4 855	1 618	13,6	14 601	3 650	22,6	-3 150	-35,1	19 456	2 779	19,4
B. Priame platby	13 915	4 638	39,1	21 697	5 424	33,6	6 214	69,2	35 612	5 087	35,6
C. Podpora viazaná na používanie vstupov	10 955	3 652	30,8	16 705	4 176	25,9	4 015	44,7	27 660	3 951	27,6
D. Podpora viazaná na obmedzenie vstupov (ekológia)	67	22	0,2	138	35	0,2	40	0,4	205	29	0,2
E. Podpora viazaná na celkové príjmy fariem	410	137	1,2	3 929	982	6,1	200	2,2	4 339	620	4,3
F. Podpora všeobecných služieb	5 393	1 798	15,2	7 418	1 855	11,5	1 658	18,5	12 811	1 830	12,8
- v tom výskum a vývoj	1 671	557	4,7	2 403	601	3,7	474	5,3	4 074	582	4,1
- v tom poľnohospodárke školstvo	651	217	1,8	423	106	0,7	79	0,9	1 074	153	1,1
Celkové transfery	35 595	11 865	100	64 488	16 122	100	8 977	100	100 083	14 298	100

Prehľad čerpania dotačných prostriedkov v rokoch 1995 - 2001 v mil. Sk (bežné ceny)
(podľa dotačných titulov)

	Obdobie 1995 - 1997			Obdobie 1998 - 2001			2001		Obdobie 1995 - 2001		
	celkom	ročne	%	celkom	ročne	%	celkom	%	celkom	ročne	%
Dotácie v znevýhodnených oblastiach	9 878	3 293	43,8	13 277	3 319	40,1	3 578	39,8	23 155	3 308	41,6
Stabilizácia chovu oviec a hovädzieho	397	132	1,8	726	182	2,2	194	2,2	1 123	160	2
Výroba tabaku	20	7	0,1	61	15	0,2	0	0	81	12	0,1
Trvalá zmena kultúry	121	40	0,5	254	64	0,8	129	1,4	375	54	0,7
Agroturistika	75	25	0,3	189	47	0,6	72	0,8	264	38	0,5
Ekológia	76	25	0,3	153	38	0,5	21	0,2	229	33	0,4
Bonifikácia úrokov	310	103	1,4	245	61	0,7	157	1,7	555	79	1
Osivá a sadivá	3 851	1 284	17,1	5 915	1 479	17,9	1 256	14	9 766	1 395	17,5
Genofond rastlinnej výroby	226	75	1	286	72	0,9	70	0,8	512	73	0,9
Genofond živočíšnej výroby	479	160	2,1	715	179	2,2	232	2,6	1 194	171	2,1
Historické a spoločensky významné akcie	264	88	1,2	321	80	1	78	0,9	585	84	1,1
Podpora kvality mlieka	2 419	806	10,7	3 935	984	11,9	1 057	11,8	6 354	908	11,4
Ozdravovanie chovu	198	66	0,9	1 378	345	4,2	94	1	1 576	225	2,8
Investičná výstavba	3 746	1 249	16,6	4 901	1 225	14,8	1 764	19,6	8 647	1 235	15,5
Závlahy	375	125	1,7	508	127	1,5	184	2	883	126	1,6
Proexport	14	5	0,1	206	52	0,6	94	1	220	31	0,4
SR spolu	22 574	7 525	100	33 127	8 282	100	8 980	100	55 701	7 957	100